

ААВЛ

Банк

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт
імя Максіма Танка»

А.А. Корзюк

**ВЫВУЧЭННЕ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСІ
КАНЦА ХVІІІ – ПАЧАТКУ ХХ ст.
У АГУЛЬНААДУКАЦЫЙНАЙ
ШКОЛЕ**

Рэкамендавана Вучэбна-метадычным аб'яднаннем
вышэйшых навучальных устаноў Рэспублікі Беларусь па педагагічнай
адукацыі ў якасці вучэбна-метадычнага дапаможніка для студэнтаў
вышэйшых навучальных устаноў, якія навучаюцца па спецыяльнасцях:
1-020101 Гісторыя; 1-020102 Гісторыя. Дадатковая спецыяльнасць

Мінск 2010

БГПУ БИБЛИОТЕКА

ИНВ. № УК 4721

2. Нашчадак шатландцаў, удзельнік шэрага руска-турэцкіх войнаў і дзвюх кампаній супраць Рэчы Паспалітай. Напярэдадні вайны 1812 г. быў ваенным міністрам Расійскай імперыі. Менавіта ён распрацаваў стратэгію адступлення, за што яго ледзь не абвінавацілі ў здрадзе. Удзельнічаў ва ўсіх буйных бітвах войнаў з Напалеонам. Памёр у 1818 г. (*М. Барклай дэ Толі*) [2, с. 11–12].

ЛІТАРАТУРА

1. Шарова Н.С. Гісторыя Беларусі XIX–XX стст.: практыкум для 11 класа. Мінск, 2003.
2. Глэмбоцкі П.М. Гісторыя Беларусі: канец XVIII ст. – 1917 г.: 8 клас: рабочы сшытак. 3-е выд. Мінск, 2005.

4.3. Тэма «Грамадска-палітычны рух у першай трэці XIX ст.»

Знаёмства вучняў з грамадска-палітычным рухам на Беларусі ў XIX – пачатку XX ст. пачынаецца з вывучэння тайных арганізацый, якія дзейнічалі ў першай трэці XIX ст. і падзей паўстання 1830–1831 гг. у Польшчы, Літве і Беларусі. У структурным плане змест вывучаемага матэрыялу складаецца з наступных пытанняў:

1. Стварэнне і дзейнасць тайных арганізацый у Беларусі: філаматы і філарэты, дэкабрысты, «Таварыства ваенных сяброў».
2. Прычыны, ход і вынікі паўстання 1830–1831 гг. на беларускіх землях.

У ходзе вывучэння новага матэрыялу настаўнік павінен арганізаваць пазнавальную дзейнасць школьнікаў па высвятленні прычын грамадска-палітычнага руху ў першай трэці XIX ст. і яго характару, вывучэнні асноўных мэт, метадаў і вынікаў дзейнасці найбольш значных тайных таварыстваў у навучальных установах і войску. Акрамя таго, пры вывучэнні падзей паўстання вучням неабходна зразумець яго прычыны, склад і мэты ўдзельнікаў, прычыны паражэння.

Пры вывучэнні *першага пытання* мэтазгодна прапанаваць вучням скласці табліцу 9 «Тайныя арганізацыі ў навучальных установах і войску на тэрыторыі Беларусі» на аснове тэксту параграфа і расказу настаўніка:

Табліца 9

Тайныя арганізацыі ў навучальных установах і войску на тэрыторыі Беларусі

Назва арганізацыі	Кіраўнікі	Асноўныя мэты	Метады дзейнасці	Вынікі дзейнасці
Таварыства філаматаў				
Таварыства філарэтаў				
Таварыства ваенных сяброў				

Пры запаўненні табліцы акрамя фрагмента адпаведнага параграфа з вучэбнага дапаможніка, настаўнік можа выкарыстаць некаторыя творы А. Міцкевіча на рэвалюцыйна-дэмакратычную тэматыку ў перакладзе на беларускую мову, а таксама прапанаваць вучням наступны дадатковы матэрыял.

Паданне пра філаматаў.

3 мая 1823 г. у гадавіну ліберальнай Канстытуцыі 1791 г. вучань 5 класа Віленскай гімназіі Міхал Плятэр напісаў крэйдай на дошцы: «Няхай жыве Канстытуцыя 3 мая!» Другі вучань дадаў: «О, які мілы для ўсіх нас успамін!» І яшчэ: «Але няма каму пра гэта ўспомніць!»

Пра гэта было дакладзена вялікаму князю Канстанціну ў Варшаву. Вялікі князь даручыў разабрацца ва ўсім сенатару Мікалаю Навасільцаву. Пачалося следства, падчас якога Навасільцаву ўдалося натрапіць на след філарэтаў. Быў арыштаваны член Таварыства філарэтаў Ян Янкоўскі. Спалохаўшыся пакарання, ён расказаў пра таварыства і здаў усіх яго членаў. Пачаліся масавыя арышты. [...] Сярод арыштаваных былі вядомыя ўжо ў Вільні паэты і проста здольныя маладыя людзі Адам Міцкевіч, Тамаш Зан, Ян Чачот, Ігнат Дамейка, Міхал Рукевіч і інш. [...]

Філаматы, якія амаль усе паходзілі з беларускай, хоць і апялячанай, шляхты, будучыню сваёй Беларусі бачылі ў аднаўленні былой Рэчы Паспалітай. Толькі ў яе рамках магла быць, на іх думку, вернута магутнасць былой беларускай дзяржавы – Вялікага Кня-